

PREDLOG ZA IZLET NA GORO, KI JE HRIB

ZAKLADI IN GRADOVI OKOLI KRVAVICE

BOŽO JORDAN

Krvavica je hrib (zapisano tudi gora) kopeaste oblike. Od Pihelbirta ob glavni cesti Šempeter—Vransko gremo na jug čez Ojstriško vas, Tabor in Loke do zaselka Ojstrica (5 km). Na kraju trinadstropne graščine (poznejša je služila tudi izobraževanju!) pod sedaj zaraščenim Kukenbergom (556 m, grajsko opazovalnico, Guckenberg) stoji le skromna uta za zavetje čakajočim na delavski avtobus; redni redko na dan pripelje le do Tabora, zato pa je pri Pihelbirtu na vsako uro (avtobusno postajališče »Tabor K«), vendar ni

nujno, da vsak ustavi. Ohranjena je dragocena grafična podoba graščine (izdelal jo je Josip Kuwassek po letu 1840), ki so jo prenesli v kamnotisk za Lamplovo založbo. Ti litografski listi — bilo jih je 111 — so že takrat propagirali zanimivosti in lepote krajev, med njimi tudi to romantično dolino.

Z Ojstrice (400 m) pelje gozdna cesta ob Suhem potoku na Presedle (740 m), menda po stari trasi rimske ceste, ki je prišla sem iz Trojan čez Šentgotard. No, če je bilo to prevozno in prehodno že takrat, ko ni bilo občinskih meja, je seveda zadnje čase za silo tudi do Volčjih jam. Tu

Smrt ustvarjalca gorniške zgodovine

Po hudi bolezni je 4. julija 1988 v Ameriki umrl Fritz Wiessner, eden od najbolj vsestranskih alpinistov, častni član avstrijske in ameriške planinske zveze, UIAA in drugih planinskih organizacij. Njegova 70-letna alpinistična kariera je pravi fenomen.

Rojen februarja 1900 v Dresdnu v Nemčiji se je izučil za drogerista. V poznih dvajsetih letih se je izselil v Ameriko, leta 1935 dobil ameriško državljanstvo in ustanovil Wiessnerjevo družbo, ki se je ukvarjala z izdelavo in mednarodno trgovino smučarskih maž.

Na alpinističnem področju se je prvič izkazal v svojem Elbsandsteingebirge, ko je leta 1920 in 1921 opravil vrsto težavnih vzponov na različne vrhove.

Sredi dvajsetih let je plezal tudi po nekaterih stenah v Dolomitih. V Ameriki ga med drugim omenjajo, ker je kot prvi priplezal na Mount Waddington (Mystery Mountain, 4017 m) leta 1936 v 23 urah nepretrganega plezanja in ker je prvi prosto preplezal Devil Tower leta 1937. Ko je pogosto obiskal Evropo, je v vseh teh letih stopil na vrhove vseh štiritisočakov v Alpah in na večino tistih, ki so višji od 3500 metrov. Največja priznanja pa je dobil zaradi svojega plezanja na Nanga Parbat leta 1932, ko je prišel do višine 6940 metrov, in na K-2 leta 1939, kjer je v dramatičnih okoliščinah priplezal do višine 8300 metrov. Njegova knjiga »K-2, tragedija in zmaga na drugi najvišji gori sveta«, ki je izšla leta 1955, je pomemben prispevek k literaturi o Karakorumu.

Wiessner je bil prvi, ki se je malone po vsem svetu loteval težavnih smeri. Leta 1940 je »raziskal« Shawangunks, eno od napomembnejših plezalskih območij na vzhodu Amerike. Njegovo etično plezanje je vseskozi veljalo za najvišji standard in tako se ga je prijel ime »oče« modernega prostega plezanja v skali, ki ga je razvil v Ameriki, potem ko je tam uporabil izkušnje iz Elbsandsteina. Ko je bil že star 85 let, je obiskal stolpe peščenjakov nedaleč od Dresdena in je tam splezal kar težavne smeri. Kot delegat Amerike v UIAA je dal velik prispevek k določitvi težavnostne lestvice UIAA, sodeloval pa je tudi v komisiji za varnost te mednarodne alpinistične organizacije.

Z njegovo smrtjo se je končalo eno izmed poglavij v svetovni gorniški zgodovini.

Józef Nyka

lahko mirno zaviješ z rimske ceste na Prvine (Dom ZB, smučarska vlečnica, vikendi), pa naprej peš do planinskega doma dr. Franca Goloba na Čemšeniški planini. Na desno po rimski cesti pa te lahko zva-bijo trojanski krofi.

SPOMIN NA VERONIKO DESENIŠKO

Ojstriška gosposčina je obstajala že pred letom 1288 in je bila dedna last žovneških gospodov. Leta 1462 je bilo tu deželno sodišče, ki je delovalo do začetka 19. stoletja. Leta 1635 so se uprli tlačani v širšem območju, leta 1650 pa le domačini. Asfaltno cesto do Ojstrice so dobili šele leta 1974.

Ko stopamo po gozdni cesti, pozabimo na označen odcep za vzpon na Sedlo (565 m) in skozi okno na vrh Krvavice, pa gremo kar do Glažute (zapisano tudi Blažuta). V začetku 19. stoletja je tu postavil steklaro graščak Ivan Senčar. Nekaj izdelkov je baje v Celjskem muzeju. Sledov

steklarne ni več, razen nove gozdarske bajte. Pogled uide na koničast vrh — Stari grad (636 m). Zgoraj na cesti za zavojem sta napis in markacija do grajskih razvalin. Tu naj bi leta 1428 končala življenje Veronika Deseniška, ko naj bi se utopila v kopalnici ali potoku; Suhem ali Ojstrici, tega ljudsko izročilo ne pove.

Le kake četrte ure hoje smo porabili do Glažute, ko zavijemo levo po neoznačenem kolniku proti Slaničarju. Med vzpenjanjem je lep pogled na Krvavo skalo, kot se imenuje skromno rdeče ostenje Krvavice, kjer se včasih podi par gamsov. Pod njo je rastišče tis, ki so ga predlagali za zaščito. Nad Slaničarjem stopimo na gozdno cesto, ki se odcepi od one na Presedele, drži čez sedlo med Šijo in Krvavico ter se spusti v Tesen graben. S sedla, kamor lahko pridemo po gozdni stezi pod Krvavo skalo mimo tis, je le kratek skok prav na vrh. Prvič so na njem postavili škatlo z žigom in označili pot planinci PD Vransko-Tabor.

NAMERNO PROŽENJE PLAZOV

V »Internationale Seilbahn-Rundschau« 3/1988« poročajo o 6. avstrijskem seminarju za namerno proženje snežnih plazov. Gre za temo, ki zadeva tudi prizadevanja naše Gorske reševalne službe, saj je v Sloveniji prav GRS uvedla to vrsto varstva organiziranih smučišč na Zelenici in Kaninskih žičnicah pa še na nekaterih žičnicah in za zavarovanje cest. Iz referatov in razprav povzemamo nekaj misli, ki so zanimive tudi za naše razmere.

Ob namernem proženju plazov na območju žičnic je treba poskrbeti, da na ogroženih smučiščih ne bo ljudi. Ponekod si pomagajo na zelo preprost način — z zaporo proge, vendar zmaguje mnenje, da samo to ni dovolj in da bi morali smučarji biti o teh posegih obveščeni že ob prihodu na smučišče. Zanimivo je še, da večina podjetnikov tudi ne odobrava nameščanja oznak o namernem proženju plazov nasploh. Opozorilo naj bo postavljeno le tedaj, ko je to zares potrebno, v tem primeru pa je najboljše opozarjati na postajah žičnice oziroma s tem, da občasno prekinemo prevoz gostov v ogrožene predele, saj naj bi ti bili nedostopni že zaradi spontane nevarnosti snežnih plazov.

Direktor Air-Zermatt AG je poročal o prizadevanjih za namerno proženje plazov s pomočjo helikopterja. Ta način je sicer že uveljavljen, gre pa za to, da bi helikopter na poletu lahko v eni sami akciji sprožil več plazov. V imenovani družbi

so razvili nekakšno 18-cevno »katjušo«. Namestijo jo pod helikopter, zelo preproste rakete spuščajo iz cevi z elektromagnetno napravo iz kabine. Ob izstrelitvi uporabljajo počasi gorečo vrstico, potezni vžigalnik in detonacijsko vrstico. Poskrbljeno je tudi za varnost helikopterja, saj ta nevarni tovor ob zasilnem pristanku lahko odvrže.

Zanimiv predlog je sprožil dosti pomislekov; mnogim se je način proženja zdel preveč zapleten (žal pa marsikje ne mislijo tako prizadeto na varnostnike, ki se peš in s smučmi prebijajo v območje napok v času, ko groze plazovi in osebno nameščajo mine). Direktor železnice Corvatsch-Bahnen AG iz Švice je opozoril na plazove, ki se ob namernem proženju sprožijo proti želji varnostnikov, spontano, in povzročajo škodo. Kar zadeva utemeljenost namernega proženja plazov, pa direktor meni takole: »Ni dovolj, da metodo poznamo, treba jo je tudi izvajati«, in še: »Gostu moramo omogočiti, da se vrne v dolino cel in živ.«

Karl Getsberger, diplomirani inženir, direktor sektorja pri Gewerbeaufsichtsamt München-Land, je v svojem referatu obdelal nesreče in probleme, do katerih pride pri namernem proženju plazov. Obravnaval je zlasti nesreče pri postavljanju in upravljanju žičnic in težave s pripomočki za proženje min iz helikopterja.

Bogata razprava je potrdila mnenje, da je pri namernem proženju plazov še veliko negotovega, kar bo treba čimprej rešiti; kaže, da niti oblast, niti interna navodila in smernice za delo še niso rekli zadnje besede.

P. Šegula

Skromna višina le nekaj nad devetsto metrov pa vendarle ponuja lep razgled. Če imaš srečo, vidiš Julijce, Savinjske, Menino, Dobroveljsko planoto, Goro Oljko, dolino s posejanimi naselji in hmeljskimi žičnicami. Pred nami je na vzhodu gola plat Velike planine — Krežetova planina. Pred njo je značilna Gunova glava (926 m) z ostanki domačije Zg. Kreže, preval z Gunovo domačijo in naprej Kisovec (1021 m), Javor (1131 m), pa še kaj. Ko gledaš pobočje Kisovca, opaziš na njem brunarico Ferralita; tam drži mimo Z in TV pot na Vrhe (prej Sv. Lenart, 891 m). In če verjameš topografski karti, je vzhodno pod brunarico planinski dom. V resnici je to Krvavičnikova domačija (850 m; Vlado Habjan: Usoda Krvavičnikovih pobov, PV 1962/159). Na karti (obč. Žalec, Zagorje, Atlas Slovenije) pa je to Krivičnik. Zadnji dve imata zapisano tudi domačijo Zajc. Ta je sedaj prenovljena v planinsko kočjo in jo z vrha Krvavice ni videti.

LAČEN STUDENEC IN NJIVA PEKEL

Vrnili smo se z vrha na sedlo. Ko se spuščamo po cesti, se oko upre v jame na vzhodni strani Krvavice, ki hranijo ogromne zaklade suhega zlata in so menda dajale zavetišče razbojnikom. Zakladov preboldski jamarji še niso našli, v jamah pa so že bili.

Z zavoja moramo na stezo po smrekovem gozdu: vsaj tako naj bi pokazala markacija. Ob stezi opazimo razvaline kamnitih zgradb. Gozdni delavci zadnjega lastnika gozdov ostriške gosposčine Petra Piussija so imeli tu do zadnje vojne bivalne prostore za sebe in konje. Od malice so si prihranili kožo od slanine, s katero so si brez težav spravili smolo z rok.

Ko stopamo nad povirjem potoka Tesen, je blizu domačije — kočje izvirek »Lačen studenc«. Pripoved pravi: če si se napil te vode, si dobil tek. Blizu tega je tudi njiva, na kateri je bilo vroče kot v peklju; oprijelo se jo je ledinsko ime Pekel. Z nje je pogled prav na krvaviške luknje.

Zajčeva kočja (742 m) je še ohranjena in je sedaj last planinskega društva Tabor. Tako je oteta propadanju. Nesojeni lastnik te posesti nam je povedal, da jo je njegova teta prodala za tristo jurjev. Sto od teh jih je dala župniku, da opravi pošten pogreb obeh, ostalo je dala bratoma.

Žal je šla prenekatera posebnost in podrobnost o Krvavici, njenih luknjah in zakladih v pozabo. Teta mu jih ni mogla povedati ob zimskih večerih na zapečku, ker ga ni bilo; služil je vojake. Namesto domačije je naš sogovornik prevzel vodstvo enega od najmlajših planinskih društev v Savinjski dolini.

SPOMINI PLANINSKE KUCHARICE

SVALJKI IN VISOKI GOSTJE

IVANKA KOROŠEC

Narasla Bohinjka kipi le nekaj korakov od hiše. Skozi kuhinjsko okno opazujemo razpenjeno, motno, blede zeleno brzico, ki kdaj pa kdaj prinese kakšen kol, odlomljen latnik ali ranto. Sreča, da je most obnoven. Še lani so deske na njem škripale in ropotale, če je le kdo zapeljal čez nje. Če je šla samo Cajzova mati s svojo garo na polje na drugo stran, je bobnelo, kot bi peljal čez most tank. Lani pa so ga popravili.

Gospodar Slavko Sušnik je pripovedoval, da je januarja 1939 Bohinjka strašno narasla. Še zjutraj je stal z vaškimi otroki na mostu in gledal deročo reko, čez eno uro pa ga je moč vode spodjedla in odnesla. Bohinjka je prestopila bregove in zalila vas Savico. Njihova hiša, prva pred mostom, je ostala suha in nepoškodovana; na dvorišču so iz gnoja in peska napravili pregrado in voda ni prodrla skozi. Le v zadnji hiški, kjer je ležala mati v porodni postelji z dojenčkom, je prišlo nekaj vlage v tla. Tam je hiša še danes vlažna. Mnogo drugih hiš pa je voda poškodovala in zalila hleve, kleti, važe in druge prostore.

STRAH PRED KAZNIJO

Taki spomini spodbudijo tudi druge, da se povrnejo v stare, zlate čase. Nekoč je bilo ...

Dež pa se zliva vedno huje, nese ga po strani prav v okenske šipe.

Metka Odar, doma iz Češnjice, je danes na obisku pri Sušnikovih in pripoveduje: »Na Kredarici sem bila za pomožno kuharico. To je bilo še tedaj, ko je tam stala kapelica. Bila sem mlada in neizkušena. V dom je prišla večja skupina planincev in zaželeli so si krompirjevih svaljkov. Z vso zagnanostjo in potrebno učenostjo sem se jih lotila: zamesila sem testo, napravila svaljke in jih zakuhalo v vrelo vodo. Tedaj pa sem vsa zaprepaščena opazila, da svaljki razpadajo in da niti eden ne bo, kot je treba. Odstavila sem posodo na kraj štedilnika in se v hudem strahu šla skrit v klet. Bala sem se, kaj bodo rekli gostje in kaj kuharica.

V kleti smo imeli imeli veliko cisterno za vodo, ki je bila tisti čas popolnoma prazna. Počepnila sem vanjo, naslonila brado na kolena in ovila z rokami krilo okrog sebe.